

Notat - utkast til tema og områder for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Notat er forslag til områder og mulige innretninger av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller. Dette er utarbeidet av sekretariatet på grunnlag av revisjonenes risiko- og vesentlighetsvurdering, de innspill som kom frem i møtet, kontrollutvalgets prioriteringer og sekretariatets erfaringer. Notatet er stikkordspreget, og speiler de innspillene kontrollutvalget har fått.

Forkortelser:

RMN = Revisjon Midt-Norge (utarbeidelse av risiko og vesentlighetsvurdering)

Kdir = Kommunedirektør og hennes ledergruppe

TV = Tillitsvalgte og hovedverneombud

Ordf = Ordfører

PRIORITERTE OMRÅDER FOR FORVALTNINGSREVISJON

NR	OMRÅDE/SELSKAP	FORSSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
1	Økonomisk bærekraft - budsjettering og rapportering	RMN Kdir TV	<p>En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelse på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Kommunen har økt lånegjelden pr innbygger med over 90% siden 2014 og frem til i dag. Det er høy risiko til hvordan budsjettet tas ned uten at det går utover tjenestenivået. Det er også høy risiko til hvordan budsjettet utarbeides siden det er sannsynlighet for at måltall og budsjettpremisser er uklare med den konsekvensen at de er vanskelig å styre etter. Det gjøres subjektive vurderinger om måltall og budsjettpremisser, og oppfølgingen av disse kunne vært bedre omtalt. Budsjettprosessen starter på høsten både i administrasjonen og på politisk nivå, og dette er sent for å sikre en god involvering.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er kommunens planlegging, rapportering og oppfølging tilfredsstillende ut fra behovet for økonomisk styringsinformasjon • Har kommunen tilfredsstillende system og rutiner for budsjettstyring og rapportering? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Sikrer budsjettprosessen en realistisk og fullstendig budsjettering? • Legger budsjettprosessen og beslutningsgrunnlaget i budsjettsaker til rette for god politisk styring og kontroll?
2	Utenforskap (tverrsektoriell risiko)	RMN Kdir TV Ordf	<p>Flere og flere faller utenfor i samfunnet på generell basis, og det er en høy risiko for at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Problemene er ofte sammensatte. Prisvekst og høy rente kan få innvirkning på andel innbygger med behov for økonomisk sosialhjelp. I tillegg kommer ny andel flyktninger som kan ha utfordringer med å komme ut i arbeid.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan fungerer det tverrfaglige arbeidet i kommunen for å motvirke utenforskap? • Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om lavinntektsfamilier og barn og unges levekår i kommunen og blir denne kunnskapen brukt i det forebyggende arbeidet? • I hvilken grad sørger kommunen for at tjenester og tiltak rettet mot lavinntektsfamilier er tilstrekkelig samordnet

NR	OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
			<ul style="list-style-type: none"> • Er det lagt til rette for inkluderende fellesskap? • I hvilken grad sørger kommunen for at tjenester og tiltak rettet mot unge voksne er tilstrekkelig samordnet?
3	Klima og miljø	RMN Kdir	<p>Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på planverk, beredskap, vann- og avløpsforvaltning og ivaretagelse av bærekraftsmålene. Det er en høy risiko for at kommune ikke klarer å innfri alle kravene. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt bl.a. i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Klima- og miljøkrav til offentlige anskaffelser kan være krevende.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har kommunen etablert system og rutiner som bidrar til å sikre at overordnede klima- og miljømål blir nådd? • Har kommunen kartlagt og vurdert risiko knyttet til konsekvenser av klimaendringer? • Følges helhetlig tiltaksplan for Folldal opp ut fra prioriterte tiltak og løsninger?
4	Interkommunalt samarbeid - felles prosjekt mellom flere kommuner	Kdir	<p>Kommunen deltar i flere interkommunale samarbeid. Kommunen er dermed avhengig av andre for hvordan tjenesteytingen utøves i disse samarbeidene. Det er en moderat risiko for at ansatte i kommunen og fagmiljøene ikke har en god nok struktur og dialog om innholdet i tjenestene. NAV og barnevern er eksempler på tjenester med høy vesentlighet for brukerne, hvor Tynset kommune har vertskommuneansvaret.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan er styring, oppfølging og evaluering av kommunens deltagelse i interkommunalt samarbeid? • Ytes tjenester og informasjon i samsvar med inngåtte avtaler med vertskommunen? • Er samarbeidsavtalene godt og hensiktsmessig utformet? • Er det avklarte rutiner og ansvarsforhold for styring på tvers av myndighetslinjer? • Er det avklarte rutiner og ansvarsforhold for prioriteringer innen tjenestene? • Fungerer samarbeidet med andre fagmiljøer tilfredsstillende i samarbeideidet?
5	Helhetlig virksomhetsstyring	Sekretariatet	<p>Kommunenes budsjett og økonomiplan inneholder få andre målsettinger enn de finansielle, og årsberetningen har hovedfokus på regnskapsrapportering. Lovkravet om at årsberetningen skal redegjøre for måloppnåelse er svakt ivaretatt. Det er en forutsetning for god virksomhetsstyring at</p>

NR	OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
			<p>målene i kommuneplanen blir fulgt opp gjennom konkrete og etterprøvbare målsettinger i økonomiplan og årsbudsjett, og at resultatene blir sammenlignet og rapportert mot disse målene. Temaet kan sees i sammenheng med budsjettering og tertialrapportering.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I hvilken grad har kommunen etablert et hensiktsmessig system for å fastsette mål? <ul style="list-style-type: none"> ○ Mål for de ulike tjenesteområdene og enhetene i kommunen? ○ Synliggjøring gjennom virksomhetsplaner hvordan kommunen skal arbeide for å oppnå målene. ○ Rutiner som sikrer at relevante krav og forventninger fra statlige myndigheter, kommunalt planverk og politiske vedtak blir tatt inn i mål og virksomhetsplaner. ○ Bruk av lederavtaler som et verktøy i mål- og virksomhetsstyringen. ○ Operasjonalisering av overordnede mål til konkrete måltall o.l. for de ulike tjenesteområdene og enhetene. • I hvilken grad er det etablert rutiner i administrasjonen for å følge opp status og måloppnåelse? <ul style="list-style-type: none"> ○ Oversikt over eventuelle avvik fra mål? ○ Rutiner for å følge opp eventuelle avvik? ○ Er oppfølgingen integrert med det øvrige budsjett- og styringsarbeidet i organisasjonen? ○ Er det etablert rutiner for å rapportere om status og måloppnåelse/oppfølging av vedtak til politisk nivå?
6.	Helse, miljø og sikkerhet - sykefravær	RMN Kdir Ordfører TV	<p>Sykefravær gir økte kostnader og konsekvenser med at tjenestene ikke blir riktig bemannet og med utilstrekkelig kompetanse. Det kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og kollegaer. Kommunen har en målsetting om et nærvær på 92,8 %, og dette har sunket til 88 % (2017 – 2022). Det er en høy risiko for at kommunen ikke jobber godt nok med å redusere sykefraværet.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Arbeides det systematisk med å forebygge og redusere sykefravær? Det kan være rutiner for forebygging, tiltak for å unngå sykefravær, oppfølging av sykmeldte og ledernes kompetanse på nærværarbeid.

NR	OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
7.	Ivaretagelse av flyktninger	RMN	<p>Kommunen har de siste årene bosatt en økende andel flyktninger. Det er en høy risiko for om kommunen sørger for god integrering gjennom et tilrettelagt tjenestetilbud til flyktninger, først og fremst innen oppvekstsektoren og helsetjenesten. Enkelte flyktninger kan også ha sammensatte behov og trenger derfor bistand fra støttetjenestene. Andre utfordringer vil være å skaffe til veie nok boliger og arbeid til de som kommer som flyktninger.</p> <p>Mulig innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er kommunes arbeid med integrering av flyktninger i tråd med gjeldende lovkrav og føringer? • Har kommunen et introduksjonsprogram som kvalifiserer flyktingen for arbeid og utdanning? • Får flyktingene bistand fra støttetjenester som dekker deres behov? • Samarbeider kommunen med frivillige organisasjoner i integreringsarbeidet? • Er integreringstilskuddet tilstrekkelig og brukes det på rett måte for å ivareta flyktingene?
8.	Tilskuddsforvaltning	Sekretariatet	<p>Kommunen yter ulike typer tilskudd til ulike formål. Tilskudds- og stønadsordninger er utbredte virkemiddel for å oppnå samfunnsmessige mål og effekter. Det kan være til organisasjoner innen kultur- og idrett, næringsaktører, Folldal næringspark, Stiftelsen Folldal gruver, Frivilligsentralen og kirken. I en presset kommuneøkonomi er det viktig med gode systemer og rutiner i tilskuddsforvaltning slik at prioriteringene har en god legitimitet. Det har ikke blitt gjennomført forvaltningsrevisjoner innen temaet i kommunen tidligere, og risikoen er ukjent. For noen av de eksterne virksomhetene må en forvaltningsrevisjon baseres på avtale om innsyn.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er det hensiktsmessige rutiner for søknad/avtale, tildeling og rapportering? • Er tildelingen i tråd med søknad eller avtale? • I hvilken grad evaluerer kommunen om ulike tilskudd den ønskede effekt/bidrar til at vedtatte mål blir nådd? • Er regnskapsføringen innrettet slik at tilskuddsforvaltningen kan kontrolleres? • Er det etablert rutiner for kontroll og oppfølging av avvik?

UPRIORITERTE OMRÅDER FOR FORVALTNINGSREVISJON

OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
Kvalitet i opplæringen	RMN Kdir	<p>Det stilles krav om at kommuner i større grad enn tidligere skal jobbe systematisk for å bedre læringsmiljøet og elevenes læringsutbytte i alle fag. Skolene skal både jobbe med kvalitetsutvikling og kvalitetsvurdering og på den måten bidra til å oppfylle regelverket og læreplanverket, men også de mål skolene selv har satt seg. Dette stiller også krav til at skolen har god internkontroll. Elevundersøkelsen i 7. og 10. trinn viser flere avvik fra landsgjennomsnittet. Revisor har kategorisert området som høy risiko. Administrasjonen har gitt innspill på at det er en risiko knyttet til implementeringen av ny opplæringslov.</p>
Riktig dimensjonering av tjenestetilbud	RMN Kdir	<p>Kommunen opplever:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Økt press på eldreomsorg, skoleressurser og barn/unge med særlige behov. • Økt vikarbruk • Økning i antall yngre med behov for psykisk helsehjelp • Økning i behov for tilrettelegging av tjenester • Demografiske endringer <p>Ut fra dette kan det stilles det spørsmål til om hva som er riktig dimensjonert tjeneste, og hvordan kommunen kan tilpasse tjenestestrukturen og nivået for å møte de demografiske endringene.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har kommunen overordnede føringer for hvordan de skal sikre tilstrekkelig kvalitet og effektivitet i ressursstyring og kapasitetsdimensjonering? • Er det ressurser og kompetanse til å jobbe med endring og innovasjon for å tilrettelegge i forhold til fremtidig behov? • Er det en hensiktsmessig organisering for å kunne drive med endring og innovasjon? • Har kommunen systemer som skal sikre at de mellomledere har tilstrekkelig kompetanse innenfor økonomistyring? • I hvilken grad er det etablert gode systemer for lederoppfølging og lederstøtte?

Næring, skog og landbruk	RMN	Området har utfordringer knyttet til rekruttering av arbeidskraft. Det har ikke være gjennomført forvaltningsrevisjon av det helhetlige næringsarbeidet i kommunen, med særlig fokus på rekruttering av arbeidskraft.
Bemanning, rekruttering og kompetanseutvikling	RMN Kdir	<p>Det er utfordringer med å rekruttere personer med rett kompetanse i vikariat og faste stillinger enkelte fagområder. Særlig utfordring innen helsesektoren.</p> <p>Tilrettelegging med spesielle finansieringsordninger innen legevaktsordning i enkelte kommuner utgjør økonomisk belastning.</p> <p>Mulige innretninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan jobber kommunen med å rekruttere, beholde og videreutvikle nødvendig kompetanse? • Har kommunen formålstjenlige system og rutiner tilknyttet avvikling av arbeidsforhold? • Hvor god oversikt har kommunen over bruk av overtid/sykevikarer/ vikarer o.l. ifm. fravær? • Har kommunen et system som sikrer at regelverk tilknyttet innleie av arbeidskraft blir etterlevd? • Har kommunen en tydelig rolle- og ansvarsfordeling tilknyttet personalforvaltningen, og blir denne fulgt?

PRIORITERTE OMRÅDER FOR EIERSKAPSKONTROLL

NR	OMRÅDE/SELSKAP	FORSLAGS-STILLER	FORSLAG TIL TEMA
1	Generell eierskapskontroll for FIAS AS og Midt Hedmark brann- og redning IKS	RMN Ordf.	<p>En generell eierskapskontroll ser på kommunestyret som eier, eierskapsmeldingen, eierrepresentasjonen, dialogen med selskapene og sammensetning/valg av styre.</p> <p>FIAS AS sikrer viktige avfallsløsninger for kommunene. Det samme gjelder brann- og redning som driver med brannforbygging, brannslukking, redning og feiing. Det er viktig at kommunen som eier har gode rutiner for hvordan de utøver sin eierstyring ut fra det som de anser som viktige styringssignaler, og at signaler som kommer til administrasjonen gis til de som utøver eierinteressene.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skjer eierstyringen i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring? • Hvordan tas dialogen som kommunedirektøren har med selskapet inn til kommunestyret/eierrepresentantene? • Hvordan jobber kommunen med å sikre god styresammensetning og rett kompetanse i styrende organ der den har eierskap? • Er formålet med eierskapet tydeliggjort godt nok, og oppdateres det i henhold til ambisjoner i kommunens planer? • Er styringsprinsippene tilstrekkelig forankret hos dagens representanter, og er det gode rutiner for oppøring av eierrepresentanter?
2	Folldal Næringspark AS	RMN	<p>Næringsutviklingen er av kommunen vurdert som et viktig satsingsområde. Selskapet har som formål å eie og leie ut eiendom og lokaler til næringsformål i kommunen. Selskapet har ifølge proff.no lav lønnsomhet. Det kan gjennomføres en eierskapskontroll av eierstyringen.</p> <p>Mulige innfallsvinkler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skjer eierstyringen i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring? • Er formålet med eierskapet tydeliggjort, og oppdateres det i henhold til ambisjoner i kommunens planer • Har kommunen etablert god kommunikasjon og forankring mellom kommunestyret og eierorganene (eierrepresentantene)? • Hvordan tas dialogen som kommunedirektøren har med selskapet inn til kommunestyret/eierrepresentantene? • Har kommunen systemer og rutiner som sikrer god sammensetning/nødvendig kompetanse i styret?